

**• ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ, МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ
ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ****• THEORETICAL AND METHODOLOGICAL, MEDICAL, BIOLOGICAL
AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF PHYSICAL TRAINING**

УДК 796.011.1:629.73

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
КУРСАНТА ЛЬОТНОГО ВИЩОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ:
ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА****Олександр РЕДОЗУБОВ***Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету,
Кіровоград, Україна*

Анотація. Проблема формування професійної компетентності курсантів льотних вищих навчальних закладів (ВНЗ) у контексті інтеграційного підходу виходить сьогодні на рівень пріоритетних в авіаційній галузі і вищій школі зокрема. Проте орієнтація тільки на професійні компетенції є недостатньою. Мета: дослідити проблему формування психофізіологічної надійності майбутніх авіаційних фахівців у контексті оволодіння здоров'язбережну компетентністю, визначити її поняття, сутність і структуру. Упровадження компетенцій у сфері професійної освіти зумовлює розширення «повноважень» у бік універсальних стратегій, що забезпечують творчу суб'єктну діяльність майбутнього фахівця. Уведення поняття “здоров'язбережна компетентність” акцентує увагу не тільки на проблемах розвитку загальних і спеціальних фізичних якостей майбутнього авіаційного фахівця, що зумовлені вимогами професійної діяльності, але й проблемами формування критеріїв універсального фахівця як самореалізованої людини. Здоров'язбережна компетентність – це системна здібність особистості майбутнього авіаційного фахівця, яка спрямована на автономне формування власного динамічного здоров'я і професійного довголіття засобами психогігієни, фізичної і психофізіологічної підготовки. Ця компетентність є невід'ємним атрибутом професійного й особистісного зростання, провідною властивістю суб'єктності курсанта, яка розвивається на основі внутрішньої свободи та відповідальності особистості в навчальній діяльності. Структура здоров'язбережної компетентності курсанта містить такі компоненти: автодидактичний, рефлексивний, вольовий, креативний.

Ключові слова: професійна компетентність, здоров'язбережна компетентність, фізична і психофізіологічна підготовка, автодидактичний, рефлексивний, вольовий і креативний компоненти структури.

Постановка проблеми. Предметом систематичного наукового аналізу проблем професійної освіти льотного складу останніми роками дедалі частіше стають питання, пов'язані з вивченням різних наслідків діяльності людського чинника в цивільній авіації, зокрема, його впливу на стан безпеки польотів. До них слід зарахувати питання формування професійної надійності майбутніх авіаційних фахівців, їх динамічного здоров'я і професійного довголіття [10]; розвитку особистості курсанта-пілота на основі підвищення рівня його професійної, комунікативної й соціально-психологічної компетентності [1]; завдання розвитку духовності льотного складу в період соціальних трансформацій, що супроводжуються переглядом ціннісно-сміслових установок і формуванням нової системи цінностей [9] та ін. Проте всі ці проблемні питання мають спільне підґрунтя для досліджень – особливості професійної й особистісної самореалізації курсанта в умовах зростання тенденцій інтеграції змісту професійної освіти на всіх етапах підготовки майбутніх авіаційних фахівців до льотної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилися в рамках Зведеного плану науково - дослідної роботи академії на 2010 – 2015 р.р. за темою «Теоретико-методологічні основи фізичної і психофізіологічної підготовки майбутніх пілотів».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі модернізація професійної освіти в контексті інтеграційних тенденцій як на рівні теорії і практики, так і на рівні освіт-

ньої політики дає підстави об'єднати в систему різноякісні за змістом і впливом чинники, створити нові міжпредметні ресурси та забезпечити формування цілісної особистості майбутнього фахівця, котрий володіє професійними й особистісними компетенціями. Так, О. Пометун [8] зазначає, що трансформація змісту освіти визначається насамперед принципово іншим підходом до її відбору і структурування, які мають бути підпорядковані кінцевому результату освітнього процесу – набуття компетентностей. Це зумовлює створення відповідної системи змін у змісті освіти, а саме: 1) визначення переліку ключових компетентностей; 2) визначення змісту кожної компетентності; 3) ідентифікація їх з окремими освітніми галузями, а потім з окремими предметами (визначення переліку і змісту галузевих і предметних компетентностей); 4) відбір змісту предмета, який може забезпечити формування всієї системи компетентностей; 5) установлення рівня сформованості та показників сформованості компетентностей на кожному етапі й кожному році навчання; 6) розробку системи контролю та коригування процесу формування компетентностей.

За даними дослідників, компетентнісний підхід у професійній освіті майбутніх авіаційних фахівців ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу. Тут компетентність є ключовим поняттям, оскільки за своїм змістом поєднує інтелектуальний і навичковий складники освіти; містить ідеологію інтерпретації змісту освіти, оскільки відштовхується від результату. Її сутність така, що хоч вона є продуктом учення, але вона не прямо впливає з нього. Це певний внутрішній потенціал особи, її приховані психологічні новоутворення (знання, уявлення, програми дій, система цінностей, взаємовідносин й ін.), які потім реалізуються в компетентностях як актуальні діяльнісні прояви, як результат освіти й саморозвитку індивіда, цілісної самоорганізації і синтезу професійного й особистісного досвіду [1, 6]. Саме тому проблема формування професійної компетентності курсантів льотних ВНЗ у контексті інтеграційного підходу виходить сьогодні на рівень пріоритетних в авіаційній галузі і вищій школі зокрема.

Проте орієнтація тільки на професійні компетенції є недостатньою. Оскільки за своєю суттю компетенції – це тотальна раціоналізація всієї соціокультурної системи «освіта – практика» (зміст освіти, у тому числі й вищої професійної, зафіксований як перелік компетенцій), а отже, вона виключає момент внутрішньої свободи, а в певному сенсі – і творчості [5]. Таким чином, впровадження компетенцій у сфері професійної освіти зумовлює розширення «повноважень» у бік універсальних стратегій, що забезпечують творчу суб'єкту діяльність майбутнього фахівця. Відповідно слід говорити про значно ширше поняття «професійна компетентність», яке б передбачало структуру компетентностей універсального спеціаліста.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах сьогодення ідеї нової холистичної педагогічної парадигми [3] та інтеграційний підхід у системі професійної підготовки дозволили усвідомити всю повноту і цілісність інтеграційних установок у професійній підготовці майбутніх авіаційних фахівців та довести їх гуманістичне спрямування на розвиток особистості курсанта із сформованими компетенціями, зокрема здоров'язбережної. Тут джерелом і рушійною силою фізичної і психофізіологічної підготовленості, здоров'я є особистісна готовність курсанта до автономної фізкультурної діяльності, самостійної фізичної активності, коли всі професійні й особистісні компетентності творчо взаємодіють для досягнення запланованого кінцевого результату навчально-виховного процесу – професійної надійності майбутнього пілота.

Мета роботи: дослідити проблему формування психофізіологічної надійності майбутніх авіаційних фахівців у контексті оволодіння здоров'язбережною компетентністю, визначити її поняття, сутність і структуру.

Методи та організація дослідження. Для реалізації мети роботи використано комплекс сучасних загальнонаукових методів. 1. Аналіз (історичний, порівняльний), узагальнення, систематизація, порівняння та зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему; метод аналізу визначень понять – для встановлення сутності здоров'язбережної компетентності майбутнього авіаційного фахівця, обґрунтування змісту й структури цього явища, теоретичних і методологічних засад. 2. Емпіричні методи: методи діагностики, адаптовані відповідно

до мети роботи; методи масового збирання емпіричного матеріалу (анкетування, експертне опитування курсантів); контент-аналіз навчально-організаційної документації, методичних матеріалів – для дослідження сутності здоров'язбережної компетентності курсанта, рівня усвідомленості особистістю її складових.

Емпіричні дослідження проводилися впродовж 2011 – 2013 р.р. на базі Кіровоградської льотної академії НАУ м. Кіровограда. У них взяли участь 112 курсантів I – V курсів. Для проведення дослідження ми розробили анкети й опитувальник курсантів-пілотів, які спрямовані на виявлення намірів, мотивів, завдань самоорганізації фізкультурної діяльності, розуміння важливості здоров'язбережної компетентності у формуванні власного здоров'я і професійного довголіття та ін.

Результати дослідження. Концептуальне припущення про те, що компетентності є іманентною якістю кожного фахівця, ґрунтується на ідеях нової холістичної педагогічної парадигми [3]. Ці методологічні узагальнення показано на прикладі класифікації професійних компетентностей І. Зимньої [6]. Вона виокремила три групи компетентностей: 1) компетентності, що стосуються самого себе як особистості, як суб'єкта життєдіяльності та самопізнання (здоров'язбережна компетентність, ціннісно-сміслова орієнтація у світі, інтеграція, самоудосконалення, саморегуляція, саморозвиток, особистісна і предметна рефлексії); 2) компетентності, що стосуються взаємодії людини з іншими людьми (компетенції соціальної взаємодії та спілкування); 3) компетентності, що стосуються діяльності людини й визначаються у всіх її типах і формах (компетенції пізнавальної діяльності, професійної діяльності, інформаційних технологій). На думку О. Вознюка, ці групи компетентностей можуть слугувати основою для побудови структури універсального спеціаліста й мають рефлексувати з ключовими компетентностями людини [3]

Уведення поняття “здоров'язбережна компетентність” акцентує увагу не тільки на проблемах розвитку загальних і спеціальних фізичних якостей майбутнього авіаційного фахівця, що зумовлені вимогами професійної діяльності, але й проблемами формування критеріїв універсального фахівця як самореалізованої людини (володіти прийомами і способами фізичного удосконалення, самопрограмування професійного й особистісного саморозвитку, емоційної саморегуляції, самопідтримки, самоконтролю, володіти елементами психологічної підготовки, знати чинники позитивного впливу здорового способу життя на загальний стан здоров'я, уміти самостійно добирати засоби розвитку фізичних, психічних і особистісних якостей та ін.). Вітчизняні й зарубіжні вчені наголошують, що здоров'язбережна компетентність передбачає набуття індивідом досвіду самостійної діяльності на основі універсальних знань. На думку Н. Бібік [2], ключовий характер здоров'язбережної компетентності базується на таких її ознаках як поліфункціональність, надпредметність і міждисциплінарність, багатовимірність, здатність до забезпечення широкої сфери розвитку особистості. Ці ознаки розкривають динамічний характер здоров'язбережної компетентності. Через її динамічний характер феномен здоров'я розкривається як процес формування, збереження, зміцнення, використання, відновлення й передачі фізичної, психічної, соціальної та духовної складової особистості.

У нашому розумінні поняття “здоров'язбережна компетентність” – це системна здібність особистості майбутнього авіаційного фахівця, яка спрямована на автономне формування власного динамічного здоров'я і професійного довголіття засобами психогігієни, фізичної і психофізіологічної підготовки. Таким чином, здоров'язбережна компетентність є складовою професійної компетентності майбутніх авіаційних фахівців. На відміну від професійної компетентності, яка має нормовану сферу застосування, установлені зразки результатів діяльності й вимоги до їх якості, здоров'язбережна компетентність виявляється як певний рівень суб'єктної активності майбутнього авіаційного фахівця щодо формування динамічного здоров'я і професійного довголіття. Спільне, що об'єднує ці два види компетентності, – це досвід, який не зводиться до набору знань і вмінь, а характеризує цілісність і спрямованість особистості на досягнення кінцевого результату – професійної надійності авіаційного фахівця.

Проблема формування здоров'язбережної компетентності майбутніх авіаційних фахівців настільки тісно пов'язана з найрізноманітнішими проблемами професійної педагогіки, що

її успішне розроблення значною мірою визначається осмисленням того історичного внеску, який зробили фахівці й науковці в дослідженні надійності льотного складу з моменту першого польоту на літальному апараті й до сьогодні, коли повітряний простір опановують надсучасні літаки, з одного боку, з другого – коли руйнівний потенціал комерціалізації цивільної авіації набирає сили, коли втрачаються етичні норми безпеки польотів, втрачається сенс святості своєї місії в польоті (особистісної відповідальності пілота), коли «реальна небезпека для пасажирів міститься не в техніці, а підміні сенсу й мети авіації» [9, с.73].

Генетичною передумовою усвідомлення значущості здоров'язбережної компетентності пілота до керування літаком можна вважати затребуваність суспільства в льотному складі, що виникла на початку ХХ ст., та необхідність в передачі молодим авіаторам набутого досвіду керування літаком і досвіду регулювання власним емоційним станом у польоті, досвіду збереження власного здоров'я. Звичайно, той особистісний досвід і окремі знання щодо збереження, зміцнення, використання й відновлення здоров'я сприймати у визначеннях сучасної наукової думки не можна. Для авіаторів та інструкторів, хто ці знання здобував і передавав молодому поколінню, вони мали інший зміст – прикладний. Проте важливим є те, що в ті часи в суспільстві серед молоді й спеціалістів льотної справи формувалася думка про важливість здоров'я авіатора для успішного оволодіння технікою керування літаком. Зокрема, знайшли своє визначення фізичні якості, які необхідні льотчиків, способи і шляхи подолання страху, боротьби з фізичним і емоційним напруженням в польоті, упроваджувалися перші критерії відбору молоді для навчання на курсах підготовки авіаторів, які, власне, характеризували рівень здоров'я майбутнього пілота. Набутий досвід був зорієнтований на забезпечення боєздатності льотного складу.

У середині 30-х років ХХ ст. емпіричний досвід підготовки майбутніх інструкторів льотної справи був осмислений К.К. Платоновим у термінах педагогіки і психології, у системі педагогічних знань, яка спрямувала теорію на наукове обґрунтування і програмування нових напрямків розвитку практики підготовки льотного складу, де здоров'я льотчика набуло базових характеристик, і була зорієнтована на забезпечення боєздатності льотного складу. Завдяки цим розробкам, на початку 60-х років ХХ століття військова дидактика підготовки льотного складу одержала системне методологічне підґрунтя для введення фізичних вправ до професійно-психологічного відбору майбутніх льотчиків.

Наприкінці 70-х років ХХ століття системний підхід до професійної підготовки льотного складу суттєво збагатив науково-методичний арсенал підготовки майбутніх пілотів цивільної авіації і спрямував його, зокрема, на формування психофізіологічної підготовки й динамічного здоров'я курсантів-пілотів, комплексу фізичних, психологічних і психофізіологічних якостей особистості, які забезпечують надійне виконання професійних завдань. Фізична підготовка як засіб формування здоров'я майбутніх авіаційних фахівців отримала статус обов'язкової навчальної дисципліни, а фізичні вправи з оцінювання рівня розвитку загальнофізичних якостей абітурієнта стали органічною складовою професійно-психологічного відбору кандидатів на навчання в льотному ВНЗ. У ці роки динамічне здоров'я курсанта розглядалось як базова умова успішності курсантів у льотній діяльності.

На початку 80-х років ХХ ст. фізична і психофізіологічна підготовка як навчальна дисципліна в системі професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців здобула системні ознаки, які забезпечували формування кінцевого концентрованого результату – надійності майбутнього пілота в звичайних й екстремальних режимах діяльності, збереження здоров'я й продовження льотного довголіття. Показники фізичної і психофізіологічної підготовки і здоров'я курсантів увійшли до структури цільової моделі випускника льотного ВНЗ [10].

У середині 90-х років ХХ ст. особистісно-орієнтовний підхід в організації фізичної і психофізіологічної підготовки ствердив положення, згідно з яким становлення динамічного здоров'я льотного складу детерміновано розвитком особистості як суб'єкта навчальної діяльності, здатного до автономної фізкультурної діяльності, творчого професійного й особистісного саморозвитку [7]. Було визначено єдину систему професійно важливих якостей льотчика, до якої увійшли також фізичні, психічні й психофізіологічні якості, показники здоров'я

особи, а також мотивація курсанта до здорового способу життя, його здатність до правильної самооцінки, цілеспрямованість, ціннісні орієнтації, прагнення до професійного вдосконалення та ін. Серед програмних завдань уперше виділено таке – сформувати уявлення курсантів про суб'єктно-суб'єктні стосунки в навчальній діяльності (викладача та курсанта) [10]. У результаті цього закріпилася тенденція зростання загального рівня фізкультурної освіченості курсантів, їх пізнавальних знань про особистість, про методи і способи вдосконалення психофізіологічної надійності, психічних станів і властивостей, сформувалися педагогічні орієнтири і принципи вибудови сутності професійного й особистісного саморозвитку майбутнього пілота у фізкультурній діяльності.

В умовах сьогодення інтеграційний підхід у системі професійної підготовки дозволив усвідомити всю повноту й цілісність інтеграційних установок у професійній підготовці майбутніх авіаційних фахівців та довести їх гуманістичне спрямування на розвиток особистості курсанта із сформованими компетенціями, зокрема здоров'язбережної. Тут джерелом і рушійною силою фізичної і психофізіологічної підготовленості, здоров'я є особистісна готовність курсанта до автономної фізкультурної діяльності, самостійної фізичної активності, коли всі професійні й особистісні компетентності творчо взаємодіють для досягнення запланованого кінцевого результату навчально-виховного процесу – професійної надійності майбутнього пілота. Момент самотворення здійснюється як перехід із індивідуальної форми вихідного рівня розвитку здоров'язбережної компетентності через спільну мета-форму синергетичного навчання (заняття фізичною і психофізіологічною підготовкою) в індивідуальну форму вищого рівня розвитку психофізіологічної надійності [7]. Таким чином, саме інтеграційний підхід як методологічна основа наукового дослідження проблем професійної підготовки льотного складу, що ґрунтується на інших методологічних підходах (системному, діяльнісному, компетентнісному, синергетичному й акмеологічному), дає підстави говорити фахівцям про особливе місце здоров'язбережної компетентності в системі формування психофізіологічної надійності курсантів. Здоров'язбережна компетентність є невід'ємним атрибутом професійного й особистісного зростання, провідною властивістю суб'єктності курсанта, яка розвивається на основі внутрішньої свободи та відповідальності в навчальній діяльності. Вона є базовим структурним компонентом професійної компетентності майбутніх авіаційних фахівців.

Для професійної освіти майбутніх авіаційних фахівців надзвичайно важливим є науковий аналіз структури здоров'язбережної компетентності. Адже попри широке використання цього поняття не лише в щоденному житті, а й у професійно-освітньому просторі та наукових дослідженнях, усталеної точки зору на структуру здоров'язбережної компетентності досі немає. Науковці стверджують, що їй притаманна складна будова, цілісність, та особливе поєднання її складових відповідно до вихідних характеристик суб'єкта. Так, Д.Є. Воронін [4] виокремлює у структурі здоров'язбережної компетентності такі компоненти: цільовий, мотиваційно-цілісний, змістовно-операційний, програмно-орієнтовний, емоційно-вольовий, діяльнісний й оцінний.

У нашій роботі, ґрунтуючись на результатах емпіричного дослідження й визначеній сутності здоров'язбережної компетентності курсанта-пілота виділяємо в її структурі такі компоненти:

1) *автодидактичний* компонент – презентує дидактичну озброєність курсанта, його фізкультурну і психолого-педагогічну освіченість, що спрямовані на самотворення, тотальне творіння власного здоров'я і професійного довголіття, на самокерівництво у вигляді «внутрішнього лідера» (за В.Курінським), на розвиток впевненості у власних внутрішніх силах, на творчу еволюцію своєї особистості;

2) *рефлексивний* компонент – увібрив у себе взаємопов'язані й взаємозалежні аналітико-прогностичні вміння забезпечення перспектив розвитку професійного довголіття й динамічного здоров'я, а також прогнозів продуктивності подолання особистісних і професійних криз, усвідомлення власних ресурсів;

3) *вольовий* компонент – визначає рівень розвитку вольових якостей та вмінь подолання перешкод на шляху до вибраної мети, мобілізує особистісний потенціал на виконання прийнятих оздоровчих завдань і програм;

4) *креативний* компонент – складається з творчих умінь особистості, які забезпечують якісні самозміни в стані здоров'я і професійного довголіття, суттєво впливає на цілісність внутрішнього світу особистості, її духовну складову, концентрує її відповідальність у процесі особистісного зростання.

Висновок. Здоров'язбережна компетентність є базовим структурним компонентом професійної компетентності майбутніх авіаційних фахівців, володіє універсальними характеристиками для розвитку професійного довголіття й динамічного здоров'я, має складну структуру й забезпечує максимальну затребуваність особистісного потенціалу та сприяє формуванню професійної надійності курсантів льотного ВНЗ.

Перспективи подальших досліджень. Розробка педагогічної моделі здоров'язбережної компетентності майбутнього пілота цивільної авіації й перевірка її ефективності в процесі навчальної і тренажерної підготовки.

Список літератури

1. *Байнетов С. Д.* Проблемы профессиональной компетентности авиационного персонала в вопросах безопасности полетов / С. Д. Байнетов, В. Г. Кодола // Вестник МНАПЧАК. – 2007. – №1(24). – С. 6–16.
2. *Бібік Н. М.* Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко [і ін.]. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
3. *Вознюк А. В.* Философские основания педагогической аксиоматики: монографія / А. В. Вознюк, А. А. Дубасенюк. – Житомир : Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2011. – 564 с.
4. *Воронин Д. Е.* Формирование здоровьесохраняющей компетентности студентов высших учебных заведений средствами физического воспитания : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04. / Д. Е. Воронин. – Херсон, 2006. – 21 с.
5. *Гура О. І.* Проблеми загальнонаукової й конкретно наукової методології дослідження професійної компетентності педагога вищої школи / О. І. Гура // Дидактика професійної школи : зб. наук. пр. – Хмельницький : ХНУ, 2006. – Вип. 4. – С. 22–27.
6. *Зимняя И. А.* Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / И. А. Зимняя. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
7. *Пивень Н. И.* Психолого-педагогическая концепция системы управления и самоуправления физической активностью курсанта : монография / Н. И. Пивень. – Кировоград : ГЛАУ, 1996. – 114 с.
8. *Пометун О. І.* Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65-69.
9. *Пономаренко В. А.* Профессия – психология труда. / В. А. Пономаренко. – М. : Институт психологии РАН, 2007. – 400 с.
10. *Макаров Р. Н.* Теория и практика конструирования целевых моделей операторов особо сложных систем управления : монография / Р. Н. Макаров, Л. В. Герасименко. – М. : МНАПЧАК/ГЛАУ, 2000. – 536 с.

ЗДОРОВЬЕСОХРАНЯЮЩАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КУРСАНТА ЛЕТНОГО ВУЗА: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ, СТРУКТУРА

Александр РЕДОЗУБОВ

*Кировоградская летная академия
Национального авиационного университета,
Кировоград, Украина*

Аннотация. Проблема формирования профессиональной компетентности курсантов летных вузов в контексте интеграционного подхода выходит сегодня на уровень приоритет-

ных в авиационной сфере и высшей школе в частности. Однако ориентация только на профессиональные компетентности является малоэффективной. Цель: исследовать проблему формирования психофизиологической надежности будущих авиационных специалистов в контексте овладения здоровьесохраняющей компетентностью, определения ее понятия, сущности и структуры. Внедрение компетенций в сферу профессионального образования обуславливает «расширение» полномочий в сторону универсальных стратегий, обеспечивающих творческую субъектную деятельность будущего специалиста. Введение понятия «здоровьесохраняющая компетентность» акцентирует внимание не только на проблемах развития общих и специальных физических качеств курсанта, но и на проблемах формирования критериев универсального специалиста как самореализованной личности. Здоровьесохраняющая компетентность – это системная способность будущего авиационного специалиста, которая направлена на автономное формирование собственного динамического здоровья и профессионального долголетия средствами психогигиены, физической и психофизиологической подготовки. Эта компетентность является неотделимым атрибутом профессионального и личностного роста, ключевой чертой субъектности курсанта, которая развивается на основе внутренней свободы и ответственности личности в учебной деятельности. Структура здоровьесохраняющей компетентности курсанта состоит из таких компонентов: автодидактический, рефлексивный, волевой, креативный.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, здоровьесохраняющая компетентность, физическая и психофизиологическая подготовка, автодидактический, рефлексивный, волевой и креативный компоненты структуры.

CADET'S HEALTH-RELATED COMPETENCE AT FLYING HIGH SCHOOLS: CONCEPT, ESSENCE AND STRUCTURE

Oleksandr REDOZUBOV

*Kirovohrad Flying Academy of National Aviation University,
Kirovograd, Ukraine*

Abstract. The problem of cadets' professional competence at flying educational establishments in the context of integration processes has become one of the top-priority problems in aviation and in high school in particular. However, the commitment to the professional competence only is inefficient. Purpose: to study the problem of psycho physiological reliability formation of future aviation specialists in the context of health-related competence acquirement, its essence and structure. Implementation this competence into the sphere of professional education provides “expansion of authorities” in the direction of multifunctional strategy, that can insure creative individual activity of future aviation specialists. Implementation the concept of health-related competence points up not only the problems of general and specific features development of future aviation specialists connected with flight activity conditions, but the problem of forming the multifunctional specialist criteria as a self-actualized personality. Health-related competence is a systemic ability of a future specialist, that is directed to independent forming of own dynamic health and professional longevity with the help of psychophylaxis, physical and psycho physiological training. It is necessary for professional and individual development. It is the main feature of the cadet and it progresses on the base of inner freedom and personal responsibility in educational activity. The structure of health-related competence consists of such components as: autodidactic, reflexive, strong-willed and creative characteristics.

Key words: professional competence, health-related competence, physical and psycho physiological training, autodidactic, reflexive, strong-willed and creative structure components.

References

1. *Bainetov S. D., Koloda V. G.* Problemu professionalnoy kompetentnosti aviatsionnogo personala v voprosah bezopasnosti poletov [Problems of aviation staff professional competence as for flight safety] // Vestnik MNAPCHAK – № 1 (24). – 2007. – S. 6–16. (Rus.)
2. *Bibik N. M., Vaschenko L. S.* ta in. Kompetentnisnyj pidhid u suchasniy osviti: svitoviy dosvid ta ukrayinski perspektyvy [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects]. – K. : K.I.S., 2004. – 112 s. (Ukr.)
3. *Voznyuk A. V., Dubasenyuk A. A.* Filosofskiye osnovaniya pedagogicheskoy aksiomatiki [Phylosophical grounds of pedagogical axiomatics] : monografiya. – Zhitomir : Izd-vo ZhGU im. I. Franko, 2011. – 564 s. (Rus.)
4. *Voronin D. Ye.* Formirovaniye zdorovyehsohranyayushey kompetentnosti studentov vyssh-yh uchebnyh zavedeniy sredstvami fizicheskogo vospitaniya [Healthkeeping competence forming of students at high educational establishments by means of physical training] : avtoref. dis. kand. ped. nauk: 13.00.04. – Herson, 2006. – 21 s. (Rus.)
5. *Gura O. I.* Problemy zagalnonaukovoyi i konkretno naukovoyi metodologiyi doslidzhinnya profesiynoyi kompetentnosti pedagoga vuschoyi shkoly [Problems of educational and specific scientific methodology in research of teacher's professional competence at high school] // Dydaktyka profesiynoyi shkoly : zb. nauk. prats / Red. kol.: S. U. Goncharenko (golova) ta in. – Hmel'nitskiy : HNU, 2006. – Vyp. 4. – S. 22–27. (Ukr.)
6. *Zimnyaya I. A.* Klyuchevyye kompetentnosti kak rezultativno-tselevaya osnova kompetentsnogo podhoda v obrazovanii [Main competences as an effective-purpose basic of competence method in education] Avtorskaya versiya. – M. : Issledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004. – 42 s. (Rus.)
7. *Piven N. I.* Psihologo-pedagogicheskaya kontseptsiya sistemy upravleniya i samoupravleniya fizicheskoy aktivnostyu kursanta [Psychological-pedagogical theory of cadet's physical activity control and self-ruling] : monografiya. – Kirovograd : GLAU, 1996. – 114s. (Rus.)
8. *Pometun O. I.* Kompetentnisniy pidhid – nayvazhlyvishyy oriyentyr rozvytku suchasnoyi osvity [Competence approach – is the most important point in development of modern education] // Ridna shkola. – 2005. – № 1. – S.65–69 (Ukr.)
9. *Ponomarenko V. A.* Professiya – psihologiya truda. [Profession – is the psychology of labor] – M. : Instytut psihologiyi RAN, 2007. – 400 s. (Rus.)
10. *Makarov R. N. Gerasimenko L. V.* Teoriya i praktika konstruirovaniya tselevykh modeley operatorov osobo slozhnyh sistem upravleniya [Theory and practice of target operational models design of special systems human-operators] : monografiya. – M. : MNAPCHAK/GLAU, 2000. – 536 s. (Rus.)

Стаття надійшла до редколегії 15.07.2013